

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสรุปคำตอบต่าง ๆ จากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์จากกระบวนการในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากอัตลักษณ์พื้นที่ ภายใต้กรอบแนวคิด อัตลักษณ์พื้นที่นั้นผนวกกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วม ตลอดจนข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของชุมชน ซึ่งอาศัยข้อมูลจากการพูดคุยสัมภาษณ์ และกิจกรรมมีส่วนร่วมเพื่อรับทราบเรื่องราวและความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านความต้องการและศักยภาพในชุมชน เป็นตัวช่วยในการปะติดปะต่อข้อมูลทั้งหมดเข้าด้วยกัน จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์แนวทางการจัดการ แนวทางการการนำอัตลักษณ์มาใช้ในออกแบบแผนนำเสนอแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่นั้น ย่านตลาดอาหารกลางคืนกาดช้างเผือกต่อไป

5.1 สรุป

ย่านกาดช้างเผือกเป็นย่านตลาดอาหารกลางคืนที่มีความสำคัญต่อสังคมเมืองเชียงใหม่ เป็นย่านตลาดที่มีความร่วมสมัย ตอบสนองและปรับตัวเข้ากับสังคมเมืองเชียงใหม่ตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอด แม้ในตัวจังหวัดเชียงใหม่จะมีย่านตลาดอาหารกลางคืนหลายแห่ง แต่ย่านกาดช้างเผือกถือว่าเป็นย่านตลาดที่แสดงศักยภาพความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเมืองที่สำคัญย่านหนึ่งด้วยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของเมืองเชียงใหม่อย่างเห็นได้ชัด ทั้งด้านวิวัฒนาการของพื้นที่ รูปแบบพื้นที่ กิจกรรมการค้าภายในพื้นที่ ความสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่แล้วแล้วแต่สะท้อนอัตลักษณ์ของย่านตลาดอาหารกลางคืนที่เป็นพื้นที่ในวิถีชีวิตของเมืองร่วมสมัย

พลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในย่านกาดช้างเผือกจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจอัตลักษณ์ การส่งเสริมอัตลักษณ์ของย่านให้เด่นชัดยิ่งขึ้นสามารถสนับสนุนให้ย่านกาดช้างเผือกมีความโดดเด่น สามารถพัฒนาต่อเพื่อให้ย่านกาดช้างเผือกมีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ควบคู่เมืองเก่ามากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางในการรักษาให้ความเป็นย่านกาดช้างเผือกให้สามารถดำรงภายใต้การเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

5.1.1 การตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อค้นหาอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่นของย่านตลาดอาหารกลางคืนในเขตคูเมืองเก่า

อัตลักษณ์ของกาดช้างเผือก คือความมีชีวิตชีวาของพื้นที่ตลาดอาหารกลางคืนที่ผสมผสานวิถีชีวิตแบบเมืองร่วมสมัย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบที่สร้างอัตลักษณ์ย่านกาดช้างเผือกดังนี้

- 1) **วิวัฒนาการกายภาพพื้นที่** การที่ลานกาดช้างเผือกตั้งอยู่บนการที่เส้นทางคมนาคมหลักที่จะเข้าถึงตัวเมืองจากทางทิศเหนือ เป็นพื้นที่เชื่อมต่อจากภายในเขตคูเมืองสู่พื้นที่รอบนอก ทำให้พื้นที่ย่านมีบทบาททางเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่จุดร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมจึงทำให้ย่านช้างเผือกมีวิวัฒนาการควบคู่กับวิวัฒนาการของเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 2) **รูปแบบพื้นที่ถนนเชื่อมลาน** การใช้พื้นที่ลักษณะถนนร่วมลานที่มีการใช้งานตลอดทั้งวัน พื้นที่ในเมืองที่มีความยืดหยุ่นและมีการใช้งานที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้ส่งผลให้พื้นที่นั้น ๆ มีความหลากหลาย
- 3) **กิจกรรมการค้าภายในพื้นที่** ย่านกาดช้างเผือกเป็นย่านการค้าอาหารกลางคืนที่เป็นที่รู้จักของคนเชียงใหม่และนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมการค้าที่คึกคักในทุกวัน จนกลายเป็นภาพจำของย่านทั้งเชิงกายภาพและกิจกรรม เกิดการใช้พื้นที่เมืองรองรับกิจกรรมการค้าเป็นตลาดนัดอาหารกลางคืน
- 4) **ความสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่** การรวมกลุ่มของกิจกรรมการค้าสอดคล้องและสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่าย ก่อให้เกิดกลุ่มทางสังคมที่เหนียวแน่น เกิดเป็นย่านค้าอาหารกลางคืนที่หลากหลาย และเป็นปัจจัยให้คนในย่านยังคงความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น

5.1.2 การตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่นย่านตลาดอาหารกลางคืนในเขตคูเมืองเก่า

แนวทางการพัฒนาพื้นที่กาดช้างเผือกให้เป็นพื้นที่ในวิถีชีวิตและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตเมืองร่วมสมัยและคงไว้ซึ่งการรักษาอัตลักษณ์พื้นที่ถิ่นจะทำให้นักท่องเที่ยว รับรู้อัตลักษณ์พื้นที่เมือง เห็นคุณค่าวัฒนธรรมและสะท้อนกลับไปให้คนในพื้นที่รู้สึกภาคภูมิใจและหวงแหนพื้นที่เมือง จะทำให้การท่องเที่ยวเป็นแรงผลักดันสำคัญในการร่วมกันดูแลและสร้างแนวทางที่ดีต่อไป

โดยจากกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปแนวทางแนวการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่ กาดช้างเผือกทั้งเชิงประวัติศาสตร์ เชิงกายภาพ และเชิงสังคม ออกเป็นประเด็นดังนี้

- 1) **ด้านวิวัฒนาการกายภาพพื้นที่** ควรเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของย่านและพื้นที่ลานกาดช้างเผือกให้เป็นที่รู้จัก เพื่อให้คนในและคนนอกเห็นถึงคุณค่าของพื้นที่ที่มีความสำคัญควบคู่กับวิวัฒนาการในระดับย่านและเมือง
- 2) **ด้านรูปแบบพื้นที่ถนนเชื่อมลาน** ควรศึกษาแนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริมรูปแบบถนนเชื่อมลานซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางกายภาพที่เป็นภาพจำของพื้นที่กาดช้างเผือกให้เป็นพื้นที่สาธารณะที่มี การใช้งานที่มีคุณภาพ มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ มีความสวยงามบ่งบอกอัตลักษณ์เมืองเก่า เป็นพื้นที่สีเขียวที่รื่นรมย์ของเมือง และควรมีแนวทางการจัดการด้านกายภาพที่ร่วมกัน
- 3) **ด้านกิจกรรมการค้าภายในพื้นที่** ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมพื้นที่ เช่น กิจกรรมการค้า กิจกรรมทางประเพณีและสังคม กิจกรรมของเมือง ให้เป็นพื้นที่สนทนาการและลานของคนในเมืองอย่างแท้จริง
- 4) **ความสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่** ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ กลุ่มทางสังคม ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นหนึ่งของกาดช้างเผือก เพื่อให้เกิดการพูดคุยกันเกิดการรวมตัวของกลุ่มผู้ค้า เกิดการเกื้อกูลกัน พร้อมแก้ปัญหาและจัดการร่วมกัน

5.1.3 การตอบวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อสร้างงานออกแบบตัวอย่าง การนำอัตลักษณ์มาใช้ในการออกแบบปรับปรุงพื้นที่รวมทั้งภูมิทัศน์ย่านตลาดอาหารกลางคืน

ในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้สะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่นั้น ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการและแนวทางแบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้เป็นแบบจำลองให้แก่พื้นที่อื่นที่มีปัจจัยใกล้เคียงกัน โดยสามารถสรุปแนวทางแนวการนำอัตลักษณ์มาใช้ในการออกแบบเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นที่กาดช้างเผือก ได้ดังนี้

- 1) **การวางแผนการทำงานร่วมกับชาว กาด** เป็นการลงพื้นที่เพื่อพูดคุย ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการร่วมกัน เพื่อสร้างแนวทางการออกแบบปรับปรุงพื้นที่กาดช้างเผือกที่สอดคล้องกับความต้องการของชาว กาดและนโยบายภาครัฐ
- 2) **การรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์เชื่อมโยงเข้ากับศักยภาพพื้นที่ใน กาด** ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์เชื่อมโยงเข้ากับวิวัฒนาการเชิงพื้นที่ เห็นความสำคัญควบคู่กับวิวัฒนาการในระดับย่านและเมือง

- 3) การตรวจสอบข้อมูลอัตลักษณ์และศักยภาพพื้นที่ในภาค เป็นการนำเสนอข้อมูลการรวมไปถึงรูปแบบนิทรรศการชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้อง
- 4) การเสนอแนวทางออกแบบปรับปรุงพื้นที่ผ่านการจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่เป็นขั้นตอนการออกแบบแบบมีส่วนร่วมจากชาวภาคโดยเน้นการพึ่งตนเองของชาวภาคเป็นหลัก เน้นให้ชาวภาคได้เป็นผู้วางแผน ออกแบบ และดำเนินการเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเอง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความภูมิใจ โดยมีสถาบันชุมชนผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพื้นที่ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการร่วมกระบวนการ
- 5) การประเมินและสรุปผลโครงการ เพื่อพูดคุยพร้อมสำรวจความพึงพอใจ และสรุปภาพรวมเป็นนโยบายร่วมกัน

ผลสรุปแนวทางจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ภาคข้างเผือกเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) เพิ่มพื้นที่นันทนาการ 2) เพิ่มทางเชื่อมต่อระหว่างร้าน 3) กำหนดจุดต่อเชื่อมสาธารณูปโภค 4) ปลุกต้นไม้ใหญ่เพิ่มพื้นที่สีเขียว 5) ส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นถิ่น

5.2 โอกาสการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นถิ่นย่านภาคข้างเผือกกับแนวทางในอนาคต

ย่านภาคข้างเผือกมีบทบาทสำคัญที่เอื้อประโยชน์แก่เมืองทั้งบทบาทที่ตอบสนองต่อการดำรงชีพของคนในเมืองและบทบาทที่ตอบสนองต่อการท่องเที่ยว เป็นเหตุผลทำให้ย่านภาคข้างเผือกมีศักยภาพดำรงอยู่ได้ กล่าวคือ ย่านยังทำหน้าที่เป็นจากพื้นที่ประวัติศาสตร์เมือง เป็นพื้นที่เศรษฐกิจการค้า และเป็นพื้นที่รองรับบทบาทใหม่คือเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีกายภาพและการจัดการที่ทำให้รองรับบทบาทที่เกิดขึ้นได้อย่างผสมผสาน สอดคล้องกับแนวคิดของวิลลศรี ลิ้มธนากุล (2537) และ กาญจน์ นทีวุฒิกุล (2550) ที่กล่าวว่า ย่านที่จะดำรงอยู่ได้ต้องมีบทบาทของย่านที่ผสมผสาน ผันเปลี่ยนได้ตามการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา และในแต่ละกิจกรรม พื้นที่ในเมืองที่มีความยืดหยุ่นและมีการใช้งานที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้ เช่น ลานโล่ง ตลาดนัด และย่านต่าง ๆ ในเมือง เป็นพื้นที่ของคนในเมืองอย่างแท้จริง ดังนั้น ย่านภาคข้างเผือกจึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ย่านที่มีบทบาทอย่างความร่วมมือ เนื่องจากมีการใช้งานที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนไปตามพลวัตของเมืองที่เปลี่ยนแปลงได้ จึงทำให้พื้นที่ในย่านภาคข้างเผือกมีความร่วมมือกับบทบาทของกายภาพและสังคมที่ผันเปลี่ยนได้อย่างผสมผสาน กล่าวได้ว่า ย่านภาคข้างเผือกมีโอกาสของการพัฒนาการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยความสำคัญในระดับเศรษฐกิจเมือง วิถีชีวิตคนเมือง และสิ่งสำคัญไปกว่านั้นเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับพื้นที่มรดก

ทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าเชียงใหม่ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันดีที่ส่งเสริมโอกาสการพัฒนาการส่งเสริมอัตลักษณ์พื้นถิ่นควบคู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

แต่ปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง เกิดจากการขาดนโยบายและการบริหารจัดการที่ดีแบบบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ขาดการเข้ามาคุยกันอย่างจริงจังของแต่ละฝ่าย ทำให้เกิดจุดอ่อนของการบริหารจัดการพื้นที่เมือง ทั้งพื้นที่กาดข้างเผือกเองและพื้นที่อื่น ๆ ในเมือง ซึ่งตามแนวความคิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกภาคส่วนถือว่าเป็นกลไกสำคัญของการบริหารจัดการและสร้างกระบวนการ หากขาดกลไกสำคัญนี้ไปการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมก็ไม้อาจเกิดผลสำเร็จได้ ซึ่งเมื่อขาดการจัดการที่ดีจึงก่อให้เกิดการข้อจำกัดและปัญหาด้านอื่น ๆ ตามมา

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ถึงผลการสังเคราะห์ที่มีความต่อเนื่องของข้อมูล และสามารถแสดงผลชัดเจนของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงกายภาพและสังคมเชื่อมโยงสู่การอธิบายอัตลักษณ์ย่านกาดข้างเผือกในหลากหลายมิตินำไปสู่การสร้างกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกผ่านการสร้างแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้สะท้อนอัตลักษณ์พื้นถิ่นแบบกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีข้อเสนอแนะไว้ 2 ส่วน ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมอัตลักษณ์

- 1) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของย่านให้หลากหลายขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลการสังเคราะห์การออกแบบการส่งเสริมอัตลักษณ์ เนื่องจากมุมมองคนในพื้นที่กับนักท่องเที่ยวอาจจะมีปัจจัยและมุมมองที่น่าสนใจแตกต่างกัน
- 2) ควรมีการศึกษาการท่องเที่ยวควบคู่การอนุรักษ์ รวมทั้งขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวควบคู่การอนุรักษ์ของย่านกาดข้างเผือกในด้านกายภาพ กิจกรรมการค้า สังคมประเพณี เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- 1) หากมีการทำงานร่วมกับภาครัฐ ควรเริ่มออกแบบกิจกรรมวิจัยจากการพูดคุยกับหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อทราบนโยบายเบื้องต้น เพราะจะทำให้การออกแบบกิจกรรมหรือแผนงานในการดำเนินวิจัยเกิดความสอดคล้องกับภาคนโยบาย และง่ายต่อการทำงานร่วมกัน
- 2) ควรเกิดการสะท้อนผลวิจัยออกมาเป็นระดับนโยบายเพื่อประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ในงานวิจัย